

Bundan daha ağır kriz olamaz...

23.12.2018

Nurzen Amuran: Yıllardır bilim adamı olarak üniversite de gençlerimizi yetiştirirken gazetenizdeki köşenizde de okurlarınızı aydınlatıyorsunuz. Pek çok ara rejim geçirdik, gençler gazeteciler aydınlar yargılandı ancak sizin de yaşadığınız o dönemlerde yargı, yürürlükteki yasalara uygun yargılamalar yaptı. Yasalar beğenilmedi düzenlemeler adil değildi ama yasalar dışına çıkılmadı. Sonuç olarak yorumlarla suç üretilmedi. Bugün ise yıllardır FETÖ'nün terör örgütü olduğunu söyleyen gazetecilerin FETÖ'den yargılanması FETÖ sorgulamalarının sulandırılması anlamına gelmez mi? Sözcü'ye atılan FETÖ suçlaması kimin işine yarar, Atatürkçülüğüne sonuna kadar inandığımız Emin Çölaşan'ın Necati Doğru'nun, Burak Akbay'ın FETÖ'ye destek olduğu iddiasının perde arkasında hangi niyet yatıyor? Kimlere yarayacak bu yargılama süreci?

Yakup Kepenek: Benimle ilgili sözleriniz için çok teşekkür ederim. Doğrusu yargı, sözünü ettiğiniz ara rejim günlerinde de yerinde bir deyimle "sütten çıkmış ak kaşık" değildi. 12 Mart 1971 ve 12 Eylül sonrasının bazı yargılamaları ve verilen kararları; 13 Aralık Erdal Eren'in yaşının büyütülerek idam edilmesinin 38. yılıydı.

Fethullah Gülen Hareketi 1990'lı yıllarda İslamcılığın daha çağdaş yüzü olarak gelişti; özellikle Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'nın düzenlediği Abant Toplantılarıyla, AKP'nin düşünsel altyapısının oluşmasına büyük katkı yaptı; AKP'nin beslenip büyümesinin can suyu işlevi gördü. Anımsarsanız, bu ikili, yıllar süren, sonradan tamamıyla uydurma oldukları anlaşılan ancak o süreçte, bu ülkenin kendilerine karşı çıkacağını varsaydıkları sivil ve asker onlarca yurtsever ve demokrat insanını mahkeme kapılarına sürükleyen, birçoğunun ölümüne neden olan Balyoz ve Ergenekon dava süreçlerinde işbirliği içindeydi. O hukuksuzluk cinayetlerini birlikte işlediler. Yetmedi, yargının kurumsal olarak iktidara tamamıyla bağımlı bu duruma gelmesinin altyapısını oluşturan 12 Eylül 2010'da halkoylamasına sunulan Anayasa değişikliği için işbirliği içindeydiler. O kadar ki F. Gülen "gerekirse mezardan ölüleri getirip 'evet' dedirtilmeli" diyordu. Burada, kendileri adına acı ile de olsa vurgulamam gerekiyor, bu ülkenin kimi solcu ve liberal aydınları, aynı sürece "yetmez ama evet" diyerek destek verdiler. O halkoylaması sonrasında yapılan Türkiye'nin yargı yapısının dört tepe noktası, sırasıyla Anayasa Mahkemesi (AYM), Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSYK/HSK), Yargıtay, Danıştay AKP-FETÖ işbirliğiyle yapılandırıldı.

Şimdilerde Başkanlık rejiminin en önemli dayanağı olan hukuk yapısı böyle oluşturuldu. Bu nedenle özgürlükler, özellikle de basın özgürlüğü ile ilgili yargı kararlarına dayanak alınan gerekçelerin iler-tutar taraflarının bulunmamasını, yargıyı Başkan'a bağımlı kılan yapılanmanın bir sonucu olarak görüyorum. Sözcü yazarlarıyla ilgili son savcılık savlarının da Başkanlık rejimini güçlendirme amacına dayandığı çok açıktır.

Amuran: Basının görevlerinden biri halkı aydınlatmak bilgilendirmek ise bir diğeri de halkın sesi olmak demokrasiyi korumaktır. Güvencesi de hukuktur. Yazılarınızı kaleme alırken kendinizi özgür hissediyor musunuz? Ruhunuz özgür olabilir ama kaleminize aynı özgürlüğü tanıyor musunuz?

Kepenek: Sondan başlayayım. Güncel ekonomi ve siyaset konularında arada bir de olsa başta Cumhuriyet olmak üzere değişik gazete ve dergilerde yazılar yazıyordum; İlhan Selçuk'un çağırısı ile Cumhuriyet'te 1992'den buyana haftada bir

olmak üzere; ANKARA PAZARI başlığıyla ve pazartesi günleri düzenli yazıyorum. Belli bir düzey tutturmaya çalıştığım yazılarımı ayrıca toplumsal sorumluluğumun bir parçası sayıyorum ve bu nedenle de önemsiyorum. Milletvekili seçildiğim 2002 Kasım'ında şöyle bir olay oldu. Çok sayıda gazetenin sahibi olan bir holding patronu "**milletvekili adayı olanların gazetelerinden ayrılmaları gerektiğini**" açıkladı. Ben tam bir ikilem içindeydim, acaba İlhan Selçuk da öyle davranır mıydı? Kendisini aradım ve aday olma olasılığımın söz ettim. Selçuk'un ilk sorusu şu oldu:

-Yazılarına devam edeceksin değil mi?

Dünyalar benim olmuştu. İçtenlikle belirteyim ki Selçuk bana "**ya gazete-ya milletvekilliği**", birini seçmelisin deseydi, ben gazetede yazmayı seçecektim. Mustafa Balbay'ın da tanık olduğu gibi, bunda kararlıyım.

Bugüne kadar Cumhuriyet yazılarımın virgüline dokunulmadı; başlangıçta yazı başına 10 TL gibi bir para ödeniyordu; sonraları onu da almaz oldum; tam bağımsızım!

Bu ülkede özgürlükçü olmanın ağır bedelini ödedim, bir konferans çıkışında, 4 Şubat 1978'de Olgunlar Sokak'ta kurşunlandım; burslu, yani halkın parasıyla yurtdışında ekonomi doktorası yapmış, **1971'de ODTÜ'de çalışmaya başlamış**, 1976'da doçent, 1981'de de (YÖK öncesi) profesör olmuşum. 1983'te 1402'lik olarak ODTÜ öğretim üyeliğinden hiçbir neden gösterilmeden kovuldum; o günlerde üniversite yayını olarak çıkan ve bugünlerde 30. baskısı piyasada olan Türkiye Ekonomisi adlı kitabım hakkında savcılık "**komünizm propagandası**" yaptığım gerekçesiyle soruşturma açtı. Ayrıca "**Aydınlar Dilekçesi'nin Yazmanlar Kurulu**" üyesi olarak da yargılandım. Burada iki noktanın altını çizmeliyim. Birincisi, ODTÜ'den YÖK Başkanı İhsan Doğramacı imzalı bir yazı ile 1402 sayılı yasaya göre işimden kovulduğumda, bana o yazıyı gösteren Fakülte Dekanı Ömer Kürkçüoğlu ve Bölüm Başkanı Merih Celasun'a, "**Siz üzülmeyin, ben yargı kararıyla işime döneceğim**" dedim; ikincisi, yedi yıl sonra da olsa Danıştay kararıyla ODTÜ'ye döndüm.

Benim başıma gelenler ne ki? Pek çok yakın arkadaşı, ilerici, demokrat, yurtsever, solcu, ulusal bağımsızlıkçı, emekten yana, barışçı, Mustafa Kemal'in kurduğu Cumhuriyetin değerlerini savunmalarının, tek sözcükle "**özgürlükçü**" olmalarının bedelini canlarıyla ödedi. Pek çoğunun yaşamları karartıldı, yıllarca hapiste tutuldu; işkenceden geçirildi. Onlara hepimizin borcu var; en çok üzüldüğüm noktalardan biri nedir biliyor musunuz? Yazılarımla ve eylemli siyaset çalışmalarımın ısrarla istememe karşın ülke yönetimlerinin, düşünce cinayetlerini 'faili meçhul' bırakması!

Şunu biliyorum; bu ülkenin siyaseti faili meçhul cinayetlerin açıklık kazanmasını sağlamadıkça bu ülkede gerçek anlamda özgürlükçü demokrasi yerleşemez.

Bu nedenlerle kalemimi özgür tutmak en temel ve vazgeçilmez görevimdir; ona çalışıyorum!

Amuran: Yaşadığınız dönem zor bir süreçti. Biraz da günümüzdeki basın-yayın işletmeciliğine bakalım. Medya işletmelerinin sermayedarlarının da durumunu anlatır mısınız?

Kepek: Elbette. Ülkemizde basın-yayının mülkiyeti her zaman sorunlu olmuştur. Çoğu sermaye sahibi elde ettiği basın-yayın gücünü, devletten çıkar sağlama amacıyla kullanmıştır. AKP iktidarı bu yapısal bozukluğu sonuna kadar kullanmaktadır. Önce sermayenin yandaş olarak birikimine destek olunmakta, kendilerine yağlı ihale verilen iş insanları bunun karşılığını, satın aldıkları gazete ve TV'leri iktidarın yararına çalıştırmaktadır. Bu süreçte, iş insanları arasında milyonlarca dolar toplandığı, böylece Havuz Medyası oluşturulduğu; en çok satan gazetelerin ve izlenen TV'lerin sahipliğinin AKP baskısıyla el değiştirdiği, bu amaçla kamu bankalarının olanaklarının kullanıldığı unutulmamalıdır. İktidara eleştiri yöneltten basın-yayına devletin resmi ilanları verilmemekte, dahası, özel sektör kuruluşları da iktidarın kendilerine zarar vereceği korkusuyla ilan verememektedir. Bu yapının bir sonucu olarak, bağımsız ve tarafsız davranmaya çalışan yazar ve yorumcuların işlerinden kovuldukları ya da ayrılmak zorunda kaldıkları bu ülkenin acı gerçeğidir.

Bugün Türkiye’de basın-yayının yüzde 90 gibi bir bölümünün tümüyle AKP yandaşı kılındığı bilinmektedir. Böyle bir yapıda, basın-yayının, geçtik halkın gözü, kulağı ve sesi olmasını, tam bir tarafsızlıkla gerçekleri yansıtması da söz konusu olamaz.

Amuran: Ancak yine de kendi kimliğini koruyarak, tarafsız ve bağımsız yayıncılığını sürdürmek isteyen az da olsa önemli bir gurup var.

Kepek: Evet, böyle bir ortamda, AKP baskılarından uzak kalmaya çalışan, Cumhuriyet, Sözcü, Birgün ve Evrensel gibi basılı, FOX TV gibi görsel ve Odatv gibi sanal yayınların yaşamaları ve yaşatılmaları, çok büyük bir önem taşımaktadır.

Bir tarafta Sözcü gazetesinin kimi yazar ve çalışanları, FETÖ karşıtı olduklarını yazılarıyla kanıtlamış olmalarına karşın, savcı tarafından, akılalmaz bir tutumla FETÖ’cülükle suçlanıyor! Bugünler, 17-25 Aralık 2013’ün yıldönümüdür; ancak bugüne kadar FETÖ’nün siyasetteki ayağı, daha doğrusu ortağı AKP ile işbirlikleri ve yakın ilişkileri gündeme bile getirilemiyor.

Bunu tamamlayan bir gelişme ile Başkan Erdoğan’ın 16 Aralık’ta söylediği FOX TV Haber sunucusu Fatih Portakal’ı hedef alan şu sözleri: **“Birileri çıkmış portakal mıdır, mandalina mıdır, narenciye midir sokağa çağırıyor. Haddini bil haddini. Bilmezsen haddini, bu millet patlatır enseni.”** Basın üzerindeki iktidar baskısının en somut göstergelerinden biridir.

Amuran: Günümüzde buna benzer tavırları ABD’de de görüyoruz ne dersiniz?

Kepek: Evet ancak fark var: Geçenlerde ABD’de Başkan Trump bir gazeteciye Beyaz Sarayı yasakladı; ülkenin basını ayağa kalktı; Trump’ı basın özgürlüğünü çiğnemekle suçladı. Peki bizde Başkan Fatih Portakal’ı suçladığında ne oldu? Zayıf düşürülmüş olan basın-yayın örgütleri olayı kınamaya çalıştı. Kimi basın-yayın mensupları da arkadaşlarının yanında duracak yerde ya Fatih’i suçladı ya da bana dokunmayan yılan bin yaşasın anlayışıyla sustu! Oysa susanlara da sıranın bir gün geldiği bilinen bir gerçektir.

Burada bir noktaya daha değinilmelidir. Biraz önce dediğiniz gibi Basının en önemli toplumsal görevi kamuoyunu bilgilendirmektir.

Uluslararası bilgi ansiklopedisi Vikipedi’ye erişimi Nisan 2016’dan bu yana engellemiş olan iktidar, halkın bilgi edinme yollarını giderek daha fazla kapatıyor. Bu konuda bir örnek yeterlidir.

Milli İstihbarat Teşkilat’ı MİT 15 Temmuz 2016’da yaşanan FETÖ’nün silahlı kalkışması konusundaki Meclis Araştırması Komisyonuna bilgi vermektan kaçındı; kaçınabildi. Bu yıl 2 Ekim’de Ankara’da Suudi Arabistan Konsolosluğunda asrın cinayeti denilebilecek bir cinayet işlendi, özgürlük savunucusu gazeteci Cemal Kaşıkçı, Suudi Arabistan’dan gelen 15 kişilik bir öldürme uzmanı takım tarafından yok edildi. Kaşıkçı cinayeti konusunda en ayrıntılı bilgiye MİT ulaşabilirdi. Nitekim ABD Merkezi Haberalma Örgütü Başkanı Ankara’ya geldi. Sonra ne mi oldu? MİT Müsteşarı Hakan Fidan Washington’a gitti, ABD Senatosuna bilgi verdi. Bu halkın vergileriyle yaşayan bir kamu kurumunun başındaki kişi kendisini bu ülkenin Meclisine değil, ABD’nin Senatosuna bilgi vererek tarihe geçti.

Amuran: 10 Aralık’ta Dünya İnsan Hakları günü nedeniyle bütün dünyada toplantılar yapıldı, paneller düzenlendi. Siz bugün sahip olduğumuz hakların hukuk güvenliğinin yeterince sağlandığına inanıyor musunuz?

Kepek: Üniversite eğitimimi Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde aldım. Orada **“Ankara’da hakimler var”** demeyi öğrettiler; bilincimize yerleştirdi o büyük hukukçular... Bilirsiniz 1870’lerde yani yaklaşık 150 yıl önce Prusya Kralı Friedrich Potsdam’da bir değirmencinin değirmenini satın almak ister; değirmenci mülkünü satmamakta direnince de Kral- Ama ben kralım, istersem hiç para ödemem değirmenine el koyarım der. Değirmencinin Krala yanıtı hukuk tarihine geçmiştir: **‘Ben de sizi Berlin’deki hakime şikayet ederim!’**

Bugün ülkemizde gönül rahatlığıyla bunu söyleme olanağı bulunmuyor. Başta AİHM, AYM olmak üzere sıkça bazı

mahkeme kararlarına uyulmayacağı açıklanıyor; Osmanlı'da Şurayı Devlet adıyla kurulmuş olan Danıştay'a verdiği bir karar nedeniyle sen kimsin denebiliyor. Dahası Türkiye tüm uluslararası insan hakları sözleşmelerini imzalamış olduğu ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi – AİHS bağlamında bu hakları korumakla görevli mahkemeye (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi-AİHM) gidilebileceken, Siyasi iktidar, görüşüne uygun bulmadığı yargı kararlarını ısrarla uygulamıyor!

Bu ülkede temel insan hak ve özgürlükleri, özellikle düşünce ve ifade özgürlüğü ile örgütlenme özgürlüğü yargının koruması altında değil. Oysa uluslararası sözleşmelerle, özellikle de AİHS ile sınırları çizilmiş olan düşünce ve ifade özgürlüğü hukukun koruması altında değilse, özgürlüklerin varlığından söz edilemez! Hukukun olmadığı bir yerde hak kavramının yeri olabilir mi?

YEREL SEÇİMLERDE BAŞARI MUHALEFET İÇİN DE EN AZ İKTİDAR KADAR YAŞAMSALDIR

Amuran: Birazda gündemde olan yerel yönetimlere değinelim. Yerel yönetim seçimleri neden önemlidir? Hele 2019 Mart ayındaki seçimlerin demokrasi açısından en önemli özelliği nedir?

Kepenek: Yerel seçimler, muhalefete, her gün yeni bir baskıcı yüzünü gösteren Başkanlık rejiminin dizginlenmesi, doğruluk, açıklık, adalet, özgürlük, eşitlik, katılımcılık gibi demokratik değerlerin olabildiğince canlı tutulması görevini yüklüyor. Muhalefet, bu amaçların yaşama geçmesi için işbirliği yapmalıdır. AKP-MHP iktidarı ülkeyi gerçek demokrasiden uzaklaştırıyor; giderek adına yalnızca kendilerinin demokrasi dediği bir rejime sürüklüyor. İktidarın yerel seçimleri kazanmak istemesi baskıcı rejimin varlığını sürdürmesi için, kuşkusuz tam anlamıyla yaşamsaldır.

CHP-İYİ Parti muhalefetinin aday saptama yöntemi, katılımcı ve demokratik olmaktan uzak olmakla birlikte, iktidarın hiç olmazsa yerel seçimlerde rejimi dizginleyecek derecede yenilgiye uğratılması, ülkenin siyasetinin gelecekte yeniden demokratikleşmesi açısından gerçekten çok önemlidir. Yeni rejimin kendisini eleştirenlerin üzerindeki baskılar artarken, özellikle ekonomideki belirsizlikler toplumsal kaygıları artırıyor. Daha özeldede yerel seçimlerde başarı, muhalefet için de, en az iktidar kadar yaşamsaldır.

Bu nedenlerle, CHP ve İYİ Parti aday saptanmasında yaptıkları işbirliğini, ete-kemiğe büründürerek ve demokrasi için işbirliğine dönüştürerek sürdürmelidir.

Bu ülkede geçmişte ve bugün çok başarılı yerel yönetim deneyimleri vardır. İki partinin yerel yönetimlerde ekonomik ve demokratik bir ortak temelde buluşmaları olanaklıdır ve dahası bunun için çalışmaları, nesnel anlamda zorunludur.

Ülke demokrasisinin sağlam bir dayanağının oluşturulması ve rejimin her gün yeni bir yıkıcı tarafını sergilemesinin önlenmesi için vazgeçilmez olan bu işbirliği iki ek yarar da sağlayacaktır. Önce, aday saptanması sırasında CHP'nin kimi örgütlerde yaşanan kırgınlık ve küskünlükleri giderilebilir. Sonra, CHP-İYİ Parti işbirliğinin dışında kalan, ancak hiçbir biçimde AKP-MHP ikilisine oy vermeyecek olan ve toplam seçmenlerin yaklaşık yüzde 15'ini oluşturan kesimin de seçimlere katılmasını sağlayabilir. Seçimlere az bir süre kaldı; aday saptamada yapılan CHP-İYİ Parti işbirliği, tüm eksiklerine karşın, yerel yönetimlerde demokrasi temeline yerleştirilerek sürdürülmelidir.

Amuran: Ülkemizde % 50 ye yaklaşan bir muhalif seçmen kitlesi var. Onların beklentileri nedir?

Kepenek: CHP-İYİ Parti işbirliğinin sözünü ettiğiniz yüzde 50'ye yaklaşan rejime muhalif seçmenin beklentilerini, yerel düzeyde sergileyecekleri programlar ve gösterecekleri adaylarla karşılamaya çalışması gerekir. AKP'ye oy vermeyen kesimin beklentileri iki başlık altında toplanabilir: ekonomik ve demokratik.

Yerel yönetimler ekonomik olarak sanıldığından çok iş yapabilir; geçmişte CHP'li belediyelerin halk emek ve TANSA örnekleri unutulmamalıdır. Bunun için öncelikle, yerelde katılımcı demokrasiyi uygulamaya koyacaklarını somut programlarla ortaya koymalıdır.

Amuran: Yeni sistemde demokrasi açısından yerel yönetimlerin sorumluluğu daha da anlam kazandı. Yerel

yönetimlerin bu sistemde daha ne gibi görevleri olmalıdır, nelerden kaçınılmalıdır, ne hedeflenmelidir?

Kepek: Bu süreç, kentleşme ekonomik ve toplumsal gelişmenin sonucu olan bir süreçtir. Ülkemizde kentleşme gecekondulaşma ile başlayan yıllardan buyana bilimsellikten uzak olmuştur. Bu olgu AKP iktidarının inşaata dayalı sermaye birikimi politikasının bir sonucu olarak en uç noktalara taşınmıştır; tüm kentler çarpık yapılaşmanın, metrodan kanalizasyona, altyapı yetersizliğinin sonuçlarını yaşıyor. Kent merkezlerinde bile insanlar ve araçlar, azıcık bir yağmurda sel sularına karışıyor; en yeni yerleşim birimleri de düzenli bir yapılaşmadan tam anlamıyla uzaktır. Yerel yönetimler, öncelikle, belediye hizmetlerini, olabildiğince katılımcı bir tutumla, dürüst, açık ve ekonomik ve teknolojik olarak etkili biçimde yapmalıdır. Doğal ve tarihsel çevrenin korunması, mimarisi, kültür ve sanat çalışmalarının yapılabileceği merkezleri; kütüphaneleri, bilgisayara erişim olanakları, parkları, yapıları ve yollarıyla çağdaş bir kent oluşturulması amaçlanmalıdır. Cumhuriyet dokuz sanat dalında çalışmalar yapanların, yaratıcı yeteneklerini geliştirmek isteyenlerin kullanacağı Halkevlerinin, günümüzün koşullarına uygun olarak canlandırılmaları yoluna gidebilir. Belediyeler, üretici ile tüketicinin, ucuz ve sağlıklı bir biçimde bir araya gelmelerini, gerekirse kooperatifleşme ve satış yerleri açma yoluyla bunu gerçekleştirmeyi önemsemelidir. Demokrasi için çaba, ancak bunlar yapılırsa, bunların üzerinde yükselirse anlam kazanır. Belediyeler, açacakları bilim, kültür ve sanat ağırlıklı kurslar ve düzenleyecekleri çalışmalarla, özgürlüğü, eşitliği ve barışı içselleştiren kitlelerin büyümesini gerçekleştirebilir. Özellikle muhalefet belediyelerinin seçimlere doğru bu ilkeler doğrultusunda, programlı bir biçimde ve eşgüdüm içinde çalışması büyük önem taşıyor.

TÜRKİYE HER BEŞ GENCİNDEN BİRİNE ÇALIŞMA OLANAĞI SAĞLAYAMIYOR. BUNDAN DAHA AĞIR KRİZ OLAMAZ

Amuran: Halkın en önemli sorunu, yaşanan ekonomik kriz. Krizin çıkış nedenleri çok anlatıldı ama bir de sizin yorumunuzu alalım. Bu sorunun temelinde denildiği gibi dış odaklar da var mı, yoksa sadece içerdeki yönetim anlayışı mı bu sonuçları yarattı?

Kepek: Ekonomik kriz ya da bunalım, kendini enflasyon ve işsizlik olarak gösterir. Enflasyon ya da fiyatların hızla artışı, döviz kurunun ve faiz oranlarının artışından, üretim düşüşlerinden ve dışalım yapılamamasından kaynaklanabilir. Yatırımların azalması ve üretim düşüşleri ise işsizliği artırır.

Çok açıktır ki kriz değişik toplum kesimlerini, değişik ölçüde "vurur". Maaşlı ve ücretlinin maaşı ve ücreti, fiyat artışları ile aynı zaman ve aynı oranda artmıyorsa, ki bu olanaklı değildir, maaş ve ücret, tıpkı bugünlerde yapılacağı gibi, enflasyon oranı belli olduktan sonra, o oranda artırılır. Yatırım ve üretim düşüşleri işten çıkarmalara yol açıyorsa, kriz, çalışmaktayken işsiz kalanları çok daha ağır bir biçimde vurur.

Ekonomik kriz bağlamında üzerinde durulması gereken özel bir krizde var: gençlik krizi. Türkiye bu krizi iliklerine dek yaşıyor. Gençler arasında işsizlik ülke ortalamasının iki katına yaklaşıyor. Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı 1,6 puanlık artış ile %21,6 olurken, 15-64 yaş grubunda bu oran 0,9 puanlık artış ile %11,7 olarak gerçekleşmiş.(TÜİK, Haber Bülteni, 17 Aralık 2018).

Türkiye, her beş gencinden birine çalışma olanağı sağlayamıyor. Bundan daha ağır kriz olamaz.

Siyasi iktidar, Almanya'da üniversiteye giden öğrenci sayısının üç, bizdekinin ise sekiz milyon olduğunu, gururla açıklıyor. Eğitimin niteliği konusu bir yana, bizde üniversiteyi bitirenler arasında işsizlik oranı çok yüksektir. Asıl kriz kaynaklarından biri bu noktadır; Aileler, büyük masraflar yaparak çocuklarının yüksek eğitimde yer almasını sağlıyor. Ancak üniversite mezunu işsiz kalınca, ikili ekonomik kayıp yaşanıyor; ekonomi dışı sorunlar daha da ağırlaşıyor.

Genç işsizliği ile ilgili bir başka önemli sorun daha yaşanıyor; olanak bulan gençler, özellikle de iyi eğitim alma olanağı bulanlar yurtdışına göç ediyor. Türkiye beyin göçü denilen çok ağır bir sorunla karşı karşıyadır. Küresel düzeyde büyük teknoloji yarışmasının yaşandığı günümüzde en nitelikli beyinlerini kaybetmekte olan bir ülke durumuna getirildi. Beyin göçü olgusunda, üniversitelerin içinde bulunduğu baskıcı ortamın ve bilimsel araştırma özgürlüğünün yok edilmesi

olmasının da katkısı var.1930'lu yıllarda Alman faşizminden kaçan bilim insanları, bilimsel bilginin yol göstericiliğini ilke edinmiş olan Cumhuriyet Türkiye'sine geliyordu; ünlü bilim insanı A. Einstein Mustafa Kemal Atatürk'e teşekkür mektubu yazıyordu. Çok acı bir gerçektir ki, şimdilerde Türkiye'den kaçan kurtuluyor. Bilim, sanat ve kültür alanlarında her gün gerileyen giderek daha fazla çoraklaşan bir toplumsal yapı oluşuyor. Sorunuza gelirsek, Kriz, esas olarak, ülke ekonomisinin yanlış yönetilmesinden kaynaklanır. Elbette küresel ekonomideki gelişmeler de bir ülkenin ekonomisini olumlu ya da olumsuz etkiler. Ancak burada asıl belirleyici etken ülke ekonomisinin yönetimidir. AKP yönetimi krizi önleyici politikaları uygulamaya koymakla çok geç kaldı; Orta Vadeli Program geç açıklandı; faizlerin artırılmasında geç kalındı. Bunun sonucu olarak işsizlik arttı, büyüme oranı hızla düşmeye devam etti; sanayi üretimi geçen yıla göre yüzde 5,7 oranında azaldı..

İktidarın aldığı ekonomiyi düzeltmeye yönelik önlemlerin işin esasına inmediği, yerel seçimlere kadar, ağrıyı hafifletecek kısa dönemli pansuman özelliği taşıdığı anlaşılıyor. Çünkü AKP iktidarı işbaşına geldiğinde uyguladığı güçlü Ekonomiye Geçiş Programından, yani, kapitalizmin oyun kurallarından, özellikle kamu ihale sistemini delik deşik ederek iyice uzaklaşmış; garanti vererek iş yaptırma yap-işlet-devret-YİD uygulamalarından vazgeçtiğini; hukuk sistemini güvenli duruma getireceği güvencesini vermiyor.

Amuran: TBMM'de açıklanan 2019 mali bütçesi hangi koşullarda hazırlandı ve sizin için bu bütçe ne anlama geliyor, işsizlere üreticiye yatırımcıya ücretlilere emekçiye neler vad ediyor?

Kepenek: Tarihsel olarak "parlamento" kavramının doğuşu ile "vergi" ve buradan "bütçe" kavramları arasında, özdeşlik düzeyinde bir ilişki var. ABD'nin kuruluşu, bilindiği gibi, İngiltere ile olan vergi kavgasına dayanır. Vergiyi halkın seçtiği vekiller koymalıdır; bu da parlamentonun bütçe hakkının dayanağıdır. Bütçe hakkı, parlamentonun varlık nedenidir.

Günümüzün Türkiye'sinde bütçe hakkı Meclisin değil Başkanındır.

2019 Bütçesi Başkanın bürokratları tarafından hazırlandı; Meclis'e sunulması da seçimle gelen değil, Başkanın atadığı yardımcısı tarafından yapıldı. Meclis'teki bütçe görüşmeleri de bütçe dışında kalan konuların içi boş tartışma ve kavgalarıyla geçiyor. Bu gerçekler şu sonucu verir: Görüşülmekte olan bütçe halkın oylarıyla dokunduğu, uzaktan da olsa dokunabildiği bir bütçe değildir. Bunun adı demokrasisiz bütçedir.

Bütçe gelirleri esas olarak vergilerden oluşur. Ödeyenin ekonomik gücüne, gelirin ve servetine bakılmaksızın alınan ya da varsıl-yoksul ayırımı yapmayan dolaylı vergiler, en haksız ve adaletsiz vergi türüdür. Bu iktidar döneminde, dolaylı vergilerin toplam vergilerin içindeki payı sürekli yükselmiş ve 2019 Bütçesinde yüzde 68, 4 düzeyine çıkmıştır. Doğrudan vergiler, esas olarak kişi ve şirketlerin gelir vergilerinden oluşur. Gelir vergisinin de çok büyük bir bölümünü, maaşlı ve ücretlilerden kaynağında kesiliyor. O kadar ki asgari ücretten bile yüzde 15 oranında vergi kesiliyor. Serbest meslek sahipleri ve işverenler beyana dayalı vergi verir. Demem o ki bu ülkede doğrudan vergiler de, çok büyük oranda emeğiyle geçinenler tarafından ödenmektedir; haksız ve adaletsizdir. Bütçenin harcama tarafı da sermayeyi koruyan ve kollayan bir özellik taşıyor. Maaş ve ücretler enflasyon oranına göre artırıldığından, TÜİK tarafından oranın düşük çıkarılması isteniyor. Bütçe harcamalarından aslan payını biri AKP dünya görüşünün yaygınlaşip derinleşmesiyle görevli Diyanet İşleri Başkanlığı ile yandaş sermaye alıyor. Ek olarak, yap-işlet-devret yaklaşımıyla yaptırılan, köprü, otoyol, şehir hastanesi ve havalimanı gibi tesislerin sermayedarlarına yapılan garanti ödemeleri oluşturuyor.

Bir de bütçeden milyarları alıp götürün yap-işlet devret YİD delikleri var. Geçen yıl gelir garantisi verilen projelere, bir bölümü döviz cinsinden olmak üzere 6,2 milyar lira ödendiğini, 2019'da bir yalnızca tünel ve iki otoyol için 3,7 milyar lira ödeneceğini, ilgili bakan geçenlerde Meclis'te açıkladı.

Amuran: Ekonomik krizin çözümünde sizin çözüm önerileriniz neler olabilir öncelik ne olmalı?

Kepenek: Kapitalist ekonominin oyun kurallarına uyulması, devletin değişik sermaye kesimlerine eşit uzaklıkta olması;

yine devletin özellikle de sendikal hak ve özgürlüklerin kullanılmasına olanak tanıyarak emekçi kesime baskı uygulamaktan vazgeçmesi; devletin, hukuk devleti özelliği kazanması; işe almada ve yükseltmelerde beceriyi esas alan yapısını kurumlarla güçlendirmesi; TCMB'nin tam bağımsızlığının tartışma dışı tutulması zorunludur.

Sorun ülkenin ekonomik ve toplumsal gelişmesinin temellerinin güçlendirilmesidir. Bunun için, AKP'nin uyguladığı ve uygulamakta ısrar ettiği inşaata ve ticarete dayalı sermaye birikimi anlayışından olabildiğince hızla kurtulmalı ve ülke içinde üretilen, yani, içselleştirilmiş teknolojik yeniliğe dayalı bir sermaye birikimi sürecine geçilmelidir. Böyle bir sermaye birikimi modeli öncelikle bilimsel bilginin yol göstericiliğini ilke edinen bilimsel araştırma ve geliştirmeye öncelik verilmesini, araştırma ve geliştirme de çocuğun ve gencin yaratıcı yeteneklerini özgürce geliştirdiği bir eğitim düzenine sahip olmaya doğrudan bağlıdır. Düşünsel yapısı ve uygulamaları, örneğin, ulusal gelirden araştırma ve geliştirmeye ayırdığı payın yıllardır yüzde bir gibi çok yetersiz bir düzeyde kalması; üniversitenin baskıcı bir anlayışla yönetilmesi, A'dan Z'ye eğitime ve bilimsel üretime bakışındaki çağ dışılık nedeniyle AKP iktidarının, küresel gelişmelerin zorunlu kıldığı böyle bir sermaye birikimi rayına girmesi hiç de kolay değildir; doğrusu olanaksızdır.

Amuran: Ülke sorunlarının çözümünde yapılan eleştirilerin mutlaka yapıcı yol gösterici bir yanı vardır ya da eleştirilere bu gözle bakmak gerekir. Çünkü bu ülke hepimizin... Tek bir hazinemiz var: Ülkemiz. Onu korumak da vazifemiz. Bu güzel sohbet için teşekkürler.

Kepenek: Ben teşekkür ederim.

Nurzen Amuran

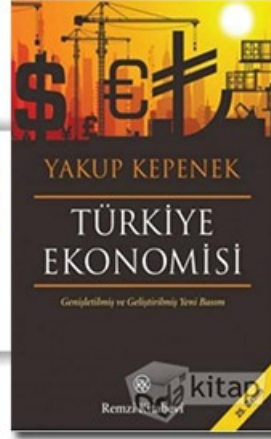
Odatv.com

Türkiye Ekonomisi
Odakitap'ta

TIKLAYIN & SATIN ALIN

İLANIDIR

Nurzen Amuran

Diğer Yazıları

Türkiye bunu ödemek zorunda kalacak

05.12.2021

Merkez Bankası bu talimata uymasaydı...

28.11.2021

Egemen Bağış'ın Büyükelçi tayin edildiği kurum, nasıl adil olmaktan söz edebilir

21.11.2021

Kumpas davaları olmasaydı FETÖ 15 Temmuz'a cesaret edebilir miydi

14.11.2021

Erdoğan'ı destekleyerek koltuklarını koruma derdine düştüler

07.11.2021

Artık "vakıf" dendiğinde akıllara kara para geliyor

31.10.2021

Tüm Yazıları

Popüler Yazılar

Müyesser Yıldız

TESUD Başkanına neler soruldu?

30.06.2021

Dr. Hüseyin Nazlıkul, M.D. PhD.

Hastalıklara karşı direnç nasıl artırılır

03.10.2021

Salih Seçkin Sevinç

Pandemi bahaneleri oldu... Restoranlar bizi ya...

03.10.2021

Rafael Sadi

O kritik ziyaretin arka planı

03.10.2021

Yusuf Yavuz

Yeni plan devrede

17.06.2021

Soner Yalçın

Tehdit etmeyin

18.06.2021

Soner Yalçın

Tunus'un foncuları

28.07.2021

Soner Yalçın

Erdoğan'ın öfkesinin sebebi

26.10.2021

Sami Mentş

Milli Eğitim Bakanı yalan söylüyor

25.06.2021

Soner Yalçın

Ata'nın çocukları: 68 Kuşığı

30.06.2021

İletişim

Haber Merkezi: 0 216 449 32 00

Faks: 0 216 449 32 00

Mail: info@odatv.com

İletişim

Künye

Gizlilik Sözleşmesi ve Koşullar

Mobil Uygulamalar

Reklam

Reklam: 0 216 449 32 00

reklam@odatv.com

© 2021, Oda TV. Tüm haklar saklıdır.

ANA SAYFA

YAZARLAR

VIDEO

FOTO GALERİ

ARŞİV

KATEGORİLER

